

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus 07.04.2026

Asia: HE 27/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun esityksen He 189/2025 vp (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen) täydentämisestä

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikon asiassa. Esityksessä ehdotetaan, että valtiovarainministeriö voisi hyvinvointialueiden hakemuksesta myöntää mahdollisuuden kattaa syntyneet alijäämät viimeistään vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun mennessä niille alueille, joille lisäaika olisi valtionvarainministeriön arvion mukaan välttämätöntä alijäämien kattamiseksi, ja joille alijäämien kattaminen olisi uuden määräajan sisällä mahdollista. Aiempaan esitykseen verrattuna muutos lausuttavassa esityksessä olisi, että alijäämään kattamisaikaa voitaisiin pidentää vuoden 2029 loppuun asti.

THL pitää valtiovarainministeriön esittämää harkinnanvaraista hyvinvointialueiden alijäämän kattamisajan pidentämistä vuodesta 2026 joko vuoden 2027, vuoden 2028 tai vuoden 2029 loppuun saakka perusteltuna. Sote-uudistus on ollut Suomen hallinnon ja julkisen palvelujärjestelmän historian suurimpia rakenteellisia muutoksia. Uudistuksia koskeva päätöksenteko ja toimeenpano on alueilla hyvässä vauhdissa, mutta uudistusten vaikutukset talouteen näkyvät viiveellä. THL katsoo, että esitetty harkinnanvarainen alijäämän kattamisen

lisäaikamahdollisuus tukee hyvinvointialueiden mahdollisuuksia tasapainottaa talouttaan suunnitelmallisesti sekä edistää hallittujen ja kestäviin ratkaisuihin perustuvien palveluverkko- ja palvelurakennemuutosten toteuttamista.

Koska hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden uudistukset etenevät eri tahtiin eri puolilla maata, THL katsoo, että mahdollinen alijäämän kattamisajan pidentäminen tukisi myös perustuslain mukaisten palvelujen saatavuuden turvaamista hyvinvointialueiden asukkaille.

THL pitää kannatettavana, että ehdotettu alijäämän kattamisajan pidentämistä koskeva sääntely sisältää aktiiviseen toimintaan kannustavan elementin kohdistuessaan hyvinvointialueisiin, jotka ovat jo määritetysti toteuttaneet toimia taloutensa tasapainottamiseksi. Tällöin hyvinvointialueille ei muodostu kannustinta budjettikurin löysentämiseen, mikä voisi olla riskinä alijäämien kattamisajan yleisessä pidentämisessä. Myös hyvinvointialueiden rahoitusmallin uskottavuuden näkökulmasta on tärkeää, että poikkeamat alijäämien kattamisen pääsäännöstä rajoittuvat aidosti poikkeuksellisiin tilanteisiin, ja että odotusarvo alijäämien kattamisesta pidennetyssä määräajassa on perusteltu realistisella toimenpidesuunnitelmalla.

THL katsoo, ettei esitetty muutos, jonka mukaan alijäämän kattamisen määräaika voitaisiin jatkaa jopa vuoden 2029 loppuun asti, muuta tätä kokonaiskuvaa olennaisesti.

THL katsoo, että ehdotuksen mukainen harkinnanvarainen pidennetty alijäämän kattamisen määräaika antaa useammalle hyvinvointialueelle mahdollisuuden saada talouttaan parempaan tasapainoon, mikä vähentää tarvetta hallinnollisesti raskaille ohjauksen poikkeusmenettelyille. Kuten esityksessä todetaan, ainakin viidelle hyvinvointialueelle alijäämien kattaminen vuoden 2029 loppuun mennessä vaatisi silti epärealistisen matalaa kustannuskehitystä. Ohjautuminen valtioneuvoston poikkeusmenettelyihin kehyskaudella

2026–2029 näyttääkin siten todennäköiseltä useiden hyvinvointialueiden osalta.

Pääjohtajan sijainen,
osastajohtaja

Piia Aarnisalo

Johtaja

Otto Helve

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende